

Bernt Børresen Lilleengen

Bernt Børresen Lilleengen var født på Stangstuen i 1864. Etter å ha arbeidet sammen med faren noen år ble han ansatt i **Bøhnsdalen** Fabrikker. De drev **cellosefabrikk** på Eidsvoll og kjøpte tømmer på rot for **uthogst**. Etter at **Bøhnsdalen** gikk konkurs ble Bernt engasjert i farens virksomhet, og fra 1902 var han medeier i B. Lilleengen & Co. I familieselskapet fikk han ansvar for driften av frøenseriet, mølla og saga. Han bestyrte også gardene Hunn og Lilleengen fram til sin død. Bernt var gift med Johanne Marie Olsdatter **Gløstad**. Bernt døde i 1931.

Bernt var født i 1864 som den fjerde i barneflokket på Stangstuen. Barna var kommet regelmessig hvert andre år. Faren Børre Stangstuen hadde nå fast arbeid som vegvokter, og med det vesle bruket og **Øgardssetra** var ikke familien dårlig stilt. I 1868 flyttet de til Lilleengen og en ny æra begynte. Bernt var nok en ressurssterk gutt, noe som sogneprest Johan Fredrik Voss bemerket ved konfirmasjonen: «*Meget god **Kundskab**, **Flid** og **Opførsel** rosverdig.*».

I private notater har Bernt Børresen Lilleengen beskrevet sine første år i arbeidslivet:

«*Allerede som ung blev jeg tilvandt **kropslig Arbeide** og i **Konfirmationsalderen** begyndte jeg med **forskellig Arbeid** ved **Gjøvik Træsliberi** ved **Papmaskinerne** og som **Fyrer**. Siden begyndte jeg i **Papsalen** og **Tørkeriet** til det brant ned. Min Fader var **ansat** som **Bestyrer** ved denne **Fabrik**. **Efterpå** da min Fader **blev** ledig ved denne **Leilighed** og han **begyndte** **Tømmerhandel** i lag med **Petter Olsen**, **Gjøvik** **begyndte** jeg som **Bestyrer** for dem.*».

Gjøvik Tresliperi brant i 1883 og Bernt og faren ble arbeidsløse. Etter en tid startet Børre Lilleengen tømmerhandel sammen med bankkasser Peter Olsen. Bernt ble da bestyrer for denne virksomheten. I 1891 giftet han seg med Johanne Marie Olsdatter **Gløstad**, og de bosatte seg på Østre **Gløstad**. Fra 1892 bodde de i to år i et hus i «Gullsmøysvingen» i Gjøvik.

Bøhnsdalen Tremassefabrikk ble anlagt ved Eidsvoll i 1872. Generalkonsul Chr. Christophersen kom inn som storaksjonær på 1890-tallet. Christophersen var også hovedaksjonær i Gjøvik Cellulosefabrikk. Feilslåtte investeringer i dette ødele konsulens økonomi og i 1899 gikk **Bøhnsdalen** konkurs. Dette førte til personlig konkurs for Christophersen, noe som utløste det såkalte Kristianiakrakket.

Bøhnsdalen Fabrikker

Gjøvik Cellulosefabrikk oppsto på ruinene av det gamle tresliperiet i Hunndalen. En av aksjonærene var industrieieren og eiendomsspekulanten Chr. Christoffersen som smykket seg med tittelen «generalkonsul». Børre ble her engasjert som fløtningssjef og hadde dermed et forretningsmessig forhold til konsulen. Bernt fikk ansettelse hos **Bøhnsdalen Fabrikker**, hvor Chr. Christophersen var storinvestor. Jobben besto i å kjøpe opp tømmer på rot og besørge avvirkning og merking. Det var faren Børres forbindelse til **Christophersen**, som hadde skaffet Bernt jobben. Som ansatt i **Bøhnsdalen** bodde han på Brattlien i Snertingdal som var eid av firmaet. Etter en tid fikk han mulighet til å kjøpe garden. Her bygget han nye uthus og dyrket opp en del jord. I Snertingdal virket Bernt som fløtningssjef i Stokkelva. Fløting av tømmer førte ofte til uheldige og farlige situasjoner. En gang hadde det

Johanne Marie Lilleengen var født på Østre Glæstad i 1870. Søsteren Rønnaug giftet seg med Godfred Ingenius Baanrud i Vinger. Johanne giftet seg med Bernt Lilleengen, men de fikk ikke egne barn. De tok til seg Rønnaugs datter Gunvor som småjente, og hun ble senere adoptert av ekteparet. Etter Bernts tidlige død i 1931 forvaltet hun hans andel i familiefellesskapet. Johanne bodde på Lilleengen til hun døde i 1962. Hun var engasjert i religiøs arbeid og var blant annet initiativtaker til stiftelse av Hunn Diakonisseforening.

dannet seg en stor tømmervase i Rolidfallet. Det var ikke noen utsikt til å løse denne med menneskelig kraft. Bernt besluttet å sette på vann fra tre dammer samtidig. Dette førte til en stor og skremmende flom i elva, men tømmervasen ble oppløst.

Bønnsdalen hadde i 1897 kjøpt den store Ålsetmarka til uthogst. Bernt sto som leder for hele dette omfattende arbeidet. Det kom tømmerhoggere fra alle nabobygder, og det ble bygget koier og staller for mannskap og hester.

Chr. Christophersen gikk i 1899 konkurs på spektakulært vis. Ved denne anledningen mistet Bernt ikke bare jobben, men fikk også svi økonomisk: «Ved konsul Christoffersens Konkurs gikk også dette firma (Bønnsdalen) og da jeg hadde faast mig tilsendt Aksepter til Driften. Akseptert af Bønnsdalen af konsul Christoffersen og Bankens uttalte at Christoffersen var god som Guld ligesom jeg den tid havde rede på saadanne Papirer skrev jeg paa disse og kom op i et Ansvar ved Konkursen i en cirka 20 000 og fik da Akord på 25%».

Den musikalske kansleren

Bernt var svært musikalsk og spilte trekkspill. Mens han bodde i Snertingdal, hendte det ofte på sommerkvalder at han gikk ned på Ringsjøen og satt der og spilte. I 1899 flyttet Bernt og Johanne til Lilleengen hvor de bodde i 2. etasje. Når det gjaldt skog og tømmer var Bernt anerkjent for å være svært dyktig. Han var kjent som en rakrygget og pålitelig mann og alle kunne stole hans løfter og avtaler. I familiekompaniet ble han ofte kalt «kansleren». Dette var rett etter den tyske rikskansler Bismarcks storhetstid, så det var nok opphavet til oppnavnet. Bernt opptrådte bestemt i avgjørelser som skulle tas sammen med sine medeiere og hadde ofte det siste ordet.

Olga, Rønnaug og Johanne Glæstad. Olga, f. 1886, giftet seg med Aksel Haug og bodde i Oslo. Rønnaug, f. 1879, giftet seg med Godfred Ingenius Baanrud. Rønnaug døde av børseliefer etter at hennes sjuende barn ble født i 1916. Datteren ble døpt Rønnaug etter moren. Johanne Marie Glæstad, f. 1870, giftet seg med Bernt Lilleengen. Etter Rønnaugs død ble Gunvor adoptert av Johanne og Bernt.

Godfred med sine sju barn i 1917. Kona Rønnaug døde året før. Bak fra venstre: Gunnar, f. 1909 i Borge i Østfold, Trygve, f. 1906 i Nord-Aurdal, Godfred, Hans, f. 1902 på Bruflat i Etnedal. Foran fra venstre: Aagot, f. 1912 på Rustad i Vinger, Rønnaug, f. 1916 på Ruud i Sørum, Gunvor, f. 1908 på Rustad i Vinger.

kunne flytte hjem til faren igjen. Gunvor ble imidlertid, etter eget ønske, værende hos Johanne og Bernt i Lilleengen. De kunne ikke få egne barn og dette ble en ordning som passet begge parter bra. Etter hvert falt det naturlig for ekteparet å adoptere Gunvor, noe som skjedde da hun var 18 år. Hun fikk en lykkelig tid som barn og

Bryllup på Rolid 30. august 1930
Brudeparet: Gunvor Røyrud, f. 1908, og Per Rolid, f. 1898

Bak fra venstre:
Rønnaug Røyrud, f. 1916, brudens søster
Hjerdis Glæstad
Dagny Lilleengen, f. 1906, datter av Ole Lilleengen
Aase Haug, datter av Aksel Haug og Olga (Glæstad) Haug, kusine av bruden
Bjørnhild Døhlen, f. 1913, datterdatter av Beathe Lilleengen Brohaug
Aagot Røyrud, f. 1912, søster av bruden
Liv Lilleengen, f. 1911, datter av Mathias Lilleengen
Ingrid Lilleengen, f. 1901, datter av Ole Lilleengen
Ase Lilleengen, f. 1913, datter av Ole Lilleengen
Eva Lilleengen, f. 1916, datter av Mathias Lilleengen

ungdom i Hunndalen. På avholdslokalet Folkvang traff hun Per Rolid fra Redalen, og de ble et par. I 1930 giftet de seg i Gjøvik kirke og flyttet inn på garden Rolid.

Tidlig død

Etter at kompaniskapet ble inngått med Børre og sønnene solgte Bernt bruket Brattlien i 1903. Bernt og Johanne flyttet til Lilleengen hvor han da overtok driften av renseriet, mølla og saga. I tillegg hadde han ansvaret for gardene Hunn og Lilleengen. Bernt døde i 1931, bare 67 år gammel. I følge kirkeboka var dødsårsaken «mavekreft». Etter Bernts død overtok Johanne hans eierinteresser i Lilleengenkompaniet. Johanne eide dermed en tredjedel av familieselskapet B. Lilleengen & Co med alle virksomheter, gardsbruk og skogeiendommer. Hun levde til 1962 og bodde i Lilleengen til hun døde.

Bernt og Johanne

Bernt giftet seg i 1892 med Johanne Marie Olsdatter Glæstad, f. 1870, datter av Ole Larsen Holte og Agnete Olsdatter på Østre Glæstad. Johanne hadde sju søsken, bl.a. Rønnaug, f. 1879, og August, f. 1884. August giftet seg med tiden til Vestre Glæstad og ble gardbruker der. Rønnaug tok seg stilling som hushjelp på Thomlevold på Nordsinni hvor hun er registrert i 1900. I perioden 1899 til 1904 var anleggsarbeidene for Valdresbanen under utførelse. Utførende kontraktør var ingeniør Søren Sørensen som hadde ry på seg for å gjennomføre slike arbeider på en effektiv og rimelig måte.

Som anleggsformann hadde han Godtfred Ingenius Baanerud fra Vinger i Hedmark. Godtfred hadde vært ansatt på jernbaneanlegg hos Sørensen fra 1895. Med den store virksomheten anleggsarbeidet på Valdresbanen medførte, må hotellet på Thomlevold hatt en storhetstid i denne perioden. Forbindelsen mellom Rønnaug og Godtfred har da oppstått i denne sammenheng, og de giftet seg i Vardal kirke i 1902. Godtfred var fortsatt engasjert ved jernbaneanlegget. Ekteparet slo seg ned på plassen Trondhjem i Etnedal, som ble drevet som pensjonat. Her ble de tre eldste barna født.

Rønnaug Glæstad Baanerud 1879-1916

Anleggsformann Baanerud

I 1904 var jernbaneanlegget bare ferdig til Tonsåsen, men den budsjetterte summen på 3,8 millioner kroner var oppbrukt. Kontrakter Sørensen tok dette så hardt inn over seg at han tok sitt eget liv. Stortinget bevilget imidlertid en tilstrekkelig sum for fullførelse, og Godtfred Baanerud ble ansatt som oppsynsmann for det gjenværende arbeidet. Valdresbanen var ferdig til Fagernes og kunne settes i drift i 1906. Som ved alle anleggsoppdrag Godtfred hadde fikk han også her en god attest.

I denne delen av anleggsarbeidet dukket det opp en midtveier som slo til alle kanter. Her fikk også oppsynsmannen sitt:

«Det er en af de gamle, som før var

Kontraktør

han gaax nu her ved Banen og skjælder nu som før,

han er vel ikke skikket som Oppsynsmand at

gaax

men Munden kan han bruge og skjælder kun som faax».

Gunvor Baanerud f. 1908, var adoptivdatter av Johanne og Bernt Lilleengen. Hun var datter av Johannes søster Rønnaug. Gunvor giftet seg med Per Rolid som var gardbruker på Rolid i Redalen, og de fikk tre barn. Gunvor Baanerud Rolid døde i 1990.

Per Rolid var født i 1898 som sønn av Lars Pedersen Rolid og Agnete Nilsdatter Domsidal fra Ringsaker. Lars Rolid døde i 1918 og Per tok over garden som 22-åring i 1920.

Godtfred påtok seg anleggsoppgaver på krevende oppdrag rundt på Østlandet. I 1907 kjøpte han farsgarden Rustad i Vinger. Her ble datteren, Gunvor, født i 1908. Av de åtte barna Rønnaug og Godtfred fikk ble det siste, en datter, født på Ruud ved Lillestrøm i 1916. Under fødselen oppsto komplikasjoner, og Rønnaug døde to uker etterpå. Datteren fikk da navn etter moren. Midt opp i sorgen fikk Godtfred et stort problem med omsorgen for alle barna. En midlertidig løsning var å plassere disse hos nære slektninger. Gunvor ble sendt til sin elskelige tante Johanne Lilleengen i Hunndalen. Godtfred fikk ordnet seg en hushjelp som ble en morsskikkelse for barna, som etter hvert

Bernt Lilleengens begravelse

Bernt Børresen Lilleengen døde 13. august 1931 og ble begravet 21. august. Bildet må være fra Lilleengen hvor Johanne og Ole Lilleengen bodde. Sogneprest Peder Joachim Blessing Dahle sto for den kirkelige handlingen. Han er lett gjenkjennelig til høyre for midten av bildet, høyreist, med briller og høyt hårfeste.

